

***L'autofictif*: självreflexion, självironi och självbekräftelse. Diskursanalys av Éric Chevillards Internetblogg¹**

Ugo Ruiz

Att presentera den franska författaren Éric Chevillard är en ganska lätt uppgift. Det enda man vet är nämligen att han föddes 1964 i La Roche-sur-Yon och att han av allt att döma bor i närheten av Dijon. Om Chevillard är diskret i fråga om sitt privatliv, är han å andra sidan desto mer meddelsam när det gäller sin litteratursyn. Han besvarar regelbundet intervjuer om sitt författarskap och om böcker han läst, alltid skriftligen, eftersom han har gjort det till sin princip att inte uttala sig muntligt. Som författare har Chevillard ambitionen att producera romaner som leker med berättarkonventionerna och de konventionella språkreglerna för att avslöja de bedrägliga självklarheter som vårt förhållande till världen och tingen vilar på. Hittills har han skrivit ett tiotal romaner varav de flesta har publicerats av förlaget Minuit.²

Den 18 september 2007 startade Éric Chevillard en blogg med rubriken *L'autofictif*, i vilken han dagligen skriver tre textfragment som består av några rader.³ Det kan röra sig om aforismer, små anekdoter eller episoder ur det egna livet. 2009 övergick *L'autofictif* från att vara en sedvanlig blogg till att bli en bok, i och med att texten gavs ut vid förlaget L'Arbre vengeur. Ett års bloggar samlades då i en volym. En andra del gavs ut i januari 2010 med titeln *L'autofictif voit une loutre* ("Den autofiktive ser en utter") och en tredje del i januari 2011 med titeln *L'autofictif père et fils* ("Den autofiktive far och son"). Det finns all anledning att tro att en fjärde del kommer att publiceras i januari 2012, eftersom Chevillard fortsätter att hålla sin blogg vid liv. I samband med varje ny publikation dras bloggen på Internet in, vilket utgör startskottet för en ny säsong av krönikor.

Pappersversionen av *L'autofictif* börjar med ett förord av Chevillard. Detta förord syftar främst till att orientera läsarens mottagande av denna blogg som nu fått bokform. Författaren förklarar där att han ursprungligen startade sin blogg "utan att från början ha haft någon annan avsikt än att koppla av lite från

---

¹ Texten har översatts från franska av Eva Ahlstedt.

² Några få har getts ut av ett mindre förlag som heter Éditions Fata Morgana.

³ Bloggens titel är en nykonstruktion på franska som är svår att återge på svenska. En möjlig översättning skulle kunna vara "Den autofiktive" men uttrycket skulle också kunna betyda "Det autofiktiva".

en roman som [han] höll på att skriva”.⁴ Chevillard påstår för övrigt att han valde rubriken *L'autofictif* ”som ett skämtsamt påhopp på den självgoda autofiktionen som länge har varit utsatt för min beska ironi”.⁵ Man skulle därför kunna tro att det rörde sig om en ”antititel” med syfte att vilseleda läsarna och att skapa förväntningar som inte uppfylls. Men i själva verket antyder Chevillard att hans blogg på sätt och vis faktiskt är ett slags autofiktion: ”min identitet som dagboksförfattare är här svävande, bedräglig, föränderlig, vilket gör att jag inte har tyckt mig behöva byta ut den ursprungliga rubriken”.⁶ Genom att i bloggrubriken (och sedermera i boktiteln) substantivera adjektivet ”autofictif” introducerar Chevillard en dubbeltydighet, eftersom ordet lika väl kan anspela på själva texten som litterärt objekt (= ”det autofiktiva”) som på författargestalten (= ”den autofiktive”) vilken skapas genom de dagliga blogginläggen på Internet.

Även om det kan tyckas självklart att en redan erkänd författare som Éric Chevillard inte behöver skriva på Internet för att bli publicerad, går det inte att bortse från att en blogg ger honom möjlighet att öka sin prestige och att nå nya läsare. Att Chevillard i utarbetandet av denna blogg lägger ner en hel del kraft på att presentera sin estetiska grundsyn och att på andra sätt positionera sig inom det litterära fältet är därför inte överraskande. Nedan kommer jag att i ett första skede visa hur autofiktionen ger Chevillard möjlighet att till fullo utnyttja de mediala fördelar som en blogg erbjuder. Därefter kommer jag att utifrån dessa iakttagelser undersöka hur han går till väga för att skriva en dagbok i vilken han spelar huvudrollen samtidigt som ett av de mest karakteristiska dragen i hans författarskap är att han vill dölja sin egen person bakom sina texter. Min analys bygger till stor del på den franske lingvisten Dominique Maingueneaus teorier, speciellt de verk i vilka han behandlar den litterära diskursen: *Pragmatique pour le discours littéraire* (1990), *Le contexte de l'œuvre littéraire* (1993) och *Le discours littéraire: paratopie et scène d'énonciation* (2004).

L'autofictif är inte den enda av författarens texter där berättarrösten tillhör en författargestalt. I *Oreille rouge* (2005: *Rödöra*)⁷ och *Du hérisson* (2002; ”Om igelkotten”)⁸ kan förstapersonsberättaren lätt associeras till Chevillard, även om berättarens identitet förblir vag. Ett karakteristiskt drag hos båda dessa romaner är däremot att de var och en på sitt vis distanserar sig från den traditionella litterära genre som de ifrågasätter och undergräver, i det första fallet

---

⁴ ”sans autre intention au départ que de me distraire d'un roman en cours d'écriture [...] j'ai ouvert un blog” (*L'autofictif* 2009, s. 7).

⁵ ”par dérision envers le genre complaisant de l'autofiction qui excite depuis longtemps ma mauvaise ironie” (ibid.).

⁶ ”mon identité de diariste est ici fluctuante, trompeuse, protéiforme, raison pour laquelle je n'ai pas renoncé au titre d'origine” (ibid., s. 8)

⁷ Den svenska översättningen gavs ut av Bonniers 2006.

⁸ Det finns inte någon svensk utgåva av boken.

reseberättelsen (*Oreille rouge*) och i det andra fallet självbiografen (*Du hérisson*). Detta gäller inte alls på samma sätt för *L'autofictif*, som mycket väl kan betraktas som en regelrätt autofiktion. Bloggen innehåller många och ständigt återkommande hänvisningar till Chevillards egna verk och till honom själv som person. Det finns sålunda exakta referenser till hans böcker: ”Det ryktas att jag är en av favoriterna till Goncourtpriset. Men å andra sidan står inte *Sans l'orang-outan* (”Utan orangutangen”)⁹ på listan över uttagna böcker”.¹⁰ Ibland tar författaren tillfället i akt att nämna sitt eget namn: ”Den amerikanske författaren träder in åtföljd av ett gitarriff medan Chevillard har trasslat in sig i Nisard”.¹¹

L'autofictif kretsar runt Chevillards identitet på ett sätt som gör det svårt för läsaren att särskilja privatpersonen (*la personne*) och författaren (*l'écrivain*). Jag använder mig här av Dominique Maingueneaus terminologi, där *la personne* står för ”individens som förekommer i mantalsregistret och som har ett privatliv” och *l'écrivain* för ”en aktör som definieras av sin karriär inom den litterära institutionen”. Maingueneau använder sig av en tredje term, *l'inscripteur* (ungefär ”skrivaren”) som ”samtidigt är upphov till en viss texts utsaga och talesman för den litterära institutionen”.¹² Dessa distinktioner visar sig vara speciellt fruktbara vid analysen av autofiktionella texter, eftersom de gör det möjligt att fånga skaparidentiteten i det fält där de tre instanserna överlappar varandra. I föreliggande studie av *L'autofictif* är det speciellt kombinationen författare-privatperson som är av intresse, för även om det vanligen inte blir aktuellt att kommentera dessa två instanser i en roman och de är relativt lätta att särskilja i traditionella självbiografier, blandas de samman i autofiktionstexter. Som följande exempel visar, ligger Chevillards identitet någonstans mellan privatpersonen och författaren:

Jag brukade sitta och skriva på ett kafé, jag hade mitt stambord i ett undanskynt hörn, kyparen serverade mig utan ett ord en liten kopp extrastark espresso. Men så föddes min dotter och jag blev tvungen att dra

---

⁹ Det finns inte någon svensk utgåva av boken.

¹⁰ ”Certaine rumeur me donne favori pour le Goncourt. Certes, *Sans l'orang-outan* ne figure pas sur la liste des livres sélectionnés” (ibid., 24 september 2007).

¹¹ ”L'auteur américain arrive porté par un riff de guitare tandis que Chevillard reste embarrassé de Nisard” (3 december 2007). Detta är en anspelning på Chevillards roman *Démolir Nisard* (2006; ”Uppgörelse med Nisard”), i vilken han gör en våldsamt attack på Désiré Nisard (1806-1888), fransk litteraturhistoriker och politiker.

¹² I originaltexten definieras *la personne* som ”individu doté d'un état civil, d'une vie privée”, *l'écrivain* som ”acteur qui définit une trajectoire dans l'institution littéraire” och *l'inscripteur* som ”à la fois énonciateur d'un texte particulier et ministre de l'Institution littéraire” (Maingueneau 2004, s. 107-108).

ett streck över detta intensiva såväl sociala som yrkesrelaterade liv; numera är jag en hemmaarbetande författare.¹³

Konstruktionen ”hemmaarbetande författare” (på franska ”*écrivain au foyer*”) är en ordlek, eftersom man vanligen talar om en hemmafru (”*femme au foyer*”). Chevillard antyder att han inte ingår i någon vanlig kategori, utan befinner sig mellan privatpersonen (småbarnsföräldern) och författaren som definierar sin status inom det litterära fältet. I citatet kan man notera att författaren i viss mån tar överhanden, något som återkommer vid många tillfällen i *L'autofictif* där Chevillard uttalar sig om sina böcker och vänder sig direkt till läsaren. Vad gäller hänvisningarna till privatpersonen, som dyker upp i förbifarten, skapar dessa en känsla av närhet med författaren, något som förstärks av de dagliga blogginläggen: dels är meddelandet rykande färskt, dels överförs det direkt via nätet. Läsaren kan nästan uppleva att han står i korrespondens med författaren: det är möjligt att interagera aktivt med de texter som Chevillard lägger ut genom att sända dem vidare till andra Internetanvändare eller genom att skicka ett e-postmeddelande till författaren i egen hög person.

Publiceringen i egen regi och spridandet av fragmentariska texter som utmärker bloggskrivandet skiljer denna process från utformandet av en traditionell bok. Detta märks tydligt i ett textavsnitt i *L'autofictif* där Chevillard iscensätter sin författaraktivitet: ”I kaféet där jag sitter och skriver lånar en gammal man min blyertspenna bara [...] för att anteckna lottoresultatet, sedan ger han mig den tillbaka och jag återupptar mina äventyrliga, irrande tankefärders godtyckliga kurs”.¹⁴ Här målas det upp en bild av en författare som är uppmärksam på sin omgivning och som är i kontakt med människorna runt omkring sig, men detta val av arbetsmetod innebär också att han blir tvungen att acceptera att bli avbruten mitt i en mening av andra kafégäster. Denna bild av den rörlige och världsligt tillvände författaren som promenerar omkring på stadens gator med sin anteckningsbok i fickan, kontrasterar tydligt mot den bild som presenteras i *Du hérisson*, i vilken man lär känna en författare som sitter instängd på sin kammare, avskild från yttervärlden. Att författarens skrivbord förflyttas från ett rum i hemmet till en allmän plats ger oss en inblick i de båda texternas tillkomstvillkor. *Du hérisson* är en roman utgiven av Minuit och som handlar om omöjligheten att skriva om sig själv och om hur dessa försök ständigt skjuts upp, medan *L'autofictif* är en dagbok och en blogg, en text

---

¹³ ”J'écrivais au café, j'avais ma table dans un recoin sombre, le garçon m'apportait sans un mot un petit noir bien serré. Mais voilà, ma fille est née et j'ai dû tirer un trait sur cette vie sociale et professionnelle intense ; me voici écrivain au foyer.” (Ibid., 28 maj 2008.)

¹⁴ ”Dans le café où j'écris, un vieil homme emprunte mon crayon juste [...] pour noter les résultats du loto, puis me le rend et je reprends le cours aléatoire de mes divagations aventureuses” (7 februari 2010).

som går läsaren till mötes genom att kommentera aktuella nyheter och små händelser ur vardagslivet.

Innan jag fortsätter med textanalysen ämnar jag ta en närmare titt på peritexten¹⁵ eftersom den klargör författarens litterära ambitioner och den bild han vill förmedla av sig själv. Visserligen kan vem som helst skriva en blogg, men vem som helst har inte möjlighet att bli utgiven av Minuit, som är ett prestigefyllt och eftertraktat förlag. Att ha blivit upptäckt av den förläggare som gav skjuts åt Samuel Becketts, Claude Simons, Nathalie Sarrautes och så många andra berömda nutidsförfattares karriärer utgör en officiell bekräftelse. En författare som liksom Chevillard redan fått den litterära institutionens erkännande men ändå väljer att publicera texter i egen regi via Internet för att utöka sin läsekrets, har anledning att värna om sitt ”symboliska kapital”, för att använda sig av Bourdieus terminologi. Detta är sannolikt anledningen till att Chevillard sammankopplar sin blogg med kulturförmedlare som åternjuter stort anseende i samhället och genom vilka han stöder sin egen legitimitet. I rubriken ”Länkar” hittar man bokförlag, journalister, litteraturkritiker, universitetens litteraturspecialister, men också andra personer som ägnar sig åt litterära aktiviteter på Internet, d.v.s. bloggförfattare som läser och kommenterar litterära texter. I denna länklista kan man notera hänvisningen till hans egen hemsida där man bland annat finner en detaljerad bibliografi, en monografi och artiklar skrivna av Chevillard, tillsammans med skriftliga intervjuer med författaren, varav några är fritt tillgängliga.

I det högra fältet intill texten under rubriken ”*En librairie*” (= i bokhandeln) figurerar bilder på framsidorna till de tre böcker som bloggen *L'autofictif* har gett upphov till, d.v.s. *L'autofictif*, *L'autofictif voit une louvre* och *L'autofictif père et fils*. Dessa båda bilder är visserligen storleksmässigt ganska blygsamma i förhållande till den utlagda dagbokstexten, men de har tilldelats en strategisk placering, eftersom det är de enda bilderna som finns på Chevillards blogg och därmed drar till sig blicken. Man skulle alltså kunna säga att dessa vinjetter fungerar som ett slags varumärke, precis som de etiketter som klistras fast på olika produkter för att framhålla deras kvalitet eller ange deras ursprung. Tack vare detta enkla men effektiva bildspråk låter oss Chevillard förstå att han å ena sidan är en förlagsutgiven författare, och å andra sidan att hans blogg kommer ut årligen. Detta bevisar att hans blogg redan delvis har uppnått institutionellt erkännande för sitt litterära värde.

---

¹⁵ Gérard Genettes begrepp *paratext* omfattar två undergrupper, *peritext* och *epitext*. *Peritext* betecknar information om texten som ges i själva boken på dess fram- och baksida (d.v.s. titel, genreindikation, informationstext) eller i nära anslutning till texten (i form av förord, efterord, etc.). Information om texten som inte står inne i boken eller på bokens fram- och baksida kallas *epitext* och omfattar t.ex. sekundärlitteratur, intervjuer med författaren, med mera.

Min avsikt är att visa att *L'autofictif* i övrigt fungerar som vilken autofiktions som helst i vilken författaren lekfullt blandar det fiktiva och det ickefiktiva för att skapa en bild av sig själv. I vissa textavsnitt kan man upptäcka inslag som tycks vara självupplevda och som författaren verkar förmedla med allra största uppriktighet. Den 20 september 2007 skriver han till exempel: ”Men sorgligt nog kan man inte säga att min begynnande flint är för tidigt utvecklad”.¹⁶ Denna mening inbjuder till en självbiografisk läsning eftersom vi vet att Chevillard närmar sig femtioårsåldern. I regel gör emellertid bristen på allmänt kända fakta om författaren det möjligt för honom att skapa eller underhålla den osäkerhet som är en av autofiktions mest tilltalande sidor.

Författaren sopar ständigt igen sina spår, speciellt när det gäller hans familjesituation. I närliggande avsnitt kan bilden av ungarbarnen åtföljas av bilden av en småbarnspappa. Även om ”den hemmaarbetande författaren”, som hör samman med första person singular, får mer och mer utrymme i förhållande till ungarbarnen, som presenteras i tredje person singular och som gradvis försvinner, kan författarens skämtsamma anspelningar på sina barn få oss att undra i vad mån man egentligen skall ta det han skriver på allvar. På följande sätt kommenterar han t.ex. den 1 april 2008 sin sambos graviditet: ”Min sambos grossess fortskrider på ett sällsamt och onormalt sätt: jag blir allt mer konkav.”¹⁷ Två år senare, efter att ha tillkännagett den andra dottern Suzies födelse, inbjuder Chevillard läsaren att ifrågasätta denna upplysning samtidigt som han försäkras om att denne har förstått att det gäller en viktig händelse i den autofiktionsleken, och att författaren hädanefter kommer att ha två döttrar: ”Herr Chevillard har två flickor...? Lison och Relison”.¹⁸ Ordleken består i att ”Lison” visserligen är ett franskt flicknamn (vilket ”Relison” inte är), men att meningen får oss att associera till uppmaningen: ”Lisons et relisons!”, det vill säga: ”Låt oss läsa och låt oss läsa om (och om) igen!” Det som gör att avslöjandena angående hans privatliv trots allt verkar trovärdiga är att de upprepas vid flera tillfällen och att de tycks respektera en viss logik. Man kan konstatera att Agathe, född i april 2008, går på dagis 28 september 2010.

Denna familj med bedrägliga och osäkra konturer som Chevillard låter framskymta ägnas egentligen inte mycket plats i hans dagliga blogg. I centrum för autofiktionsleken står författaren själv. Hans privatliv skjuts i bakgrunden, vilket inte hindrar att det fyller en viktig funktion, eftersom Chevillard därmed kan understryka sin författarambition och sin positionering inom det litterära fältet utan att det blir alltför uppenbart. Det följande citatet är ett exempel på detta:

---

¹⁶ ”Mais le plus triste, c'est que l'on ne peut qualifier de précoce ma calvitie naissante”.

¹⁷ ”La grossesse de ma compagne évolue de façon tout à fait étrange et anormale : je deviens de plus en plus concave”.

¹⁸ ”Monsieur Chevillard a deux filles... ? Lison et Relison” (ibid., 2 augusti 2010). Skämtet i originaltexten kan inte översättas.

”Agathe talar nu som en bok – men en bok av sin far, den kära lilla ungen, så ofta är det bara jag som förstår (vi skrattar mycket tillsammans)”.¹⁹ I detta exempel personifierar Chevillard sina böcker genom att associera dem med Agathe, som tydligen håller på att lära sig tala (hon är ungefär två år). På så vis låter oss Chevillard underförstått veta hur han själv ser på sina texters särart. Han poängterar sin ambition att skriva roliga böcker som ifrågasätter etablissemangen, eller åtminstone sin önskan att undvika vissa av språkets fällor. Han vill i sitt skrivande sätta sig upp mot konventionerna men också skapa sin egen logik och återknyta till ett slags primitivt, förkognitivt språk. Texternas humoristiska ambition speglas av barnets skratt och understryker faderns/författarens exceptionella kommunikativa talang.

Vid ett annat tillfälle anger han vilken litterär gemenskap han anser sig tillhöra genom att sammankoppla två personers frånfälle, sin fars och en författares med vilken Chevillard hade haft en dispyt:

Jag minns att jag fick ett ganska ynkligt infall då Pierre-Jean Rémy, produktiv författare, men idag lika många gånger bortglömd, stor vän av konsten, hedersbetygelserna och makten, inspirerad av sin djupt rotade avsky mot Minuitförlaget och allt som det står för, [...] för andra gången, inte utan framgång hade vinnlagt sig om att skada mig [...].²⁰

Detta infall gick ut på att han önskade att tiden skulle gå snabbare så att han snart fick uppleva sin fiendes död, men han insåg då att det skulle kunna få andra, oönskade konsekvenser:

Jag kunde emellertid inte önska mig denna tidsacceleration vilken också riskerade att drabba min far som liksom Rémy var född 1937... Denna dunkla föraning besannades för övrigt av de verkliga händelserna: de gick hädan båda två med några månaders intervall.²¹

Chevillard drar här en skarp linje mellan två typer av författarkarriärer. Den ena, som motiveras av fåfänga och sociala ambitioner, representeras av Pierre-

---

¹⁹ ”Agathe parle maintenant comme un livre – mais un livre de son père, la chère petite, si bien que je suis souvent seul à la comprendre (nous rions beaucoup)” (ibid., fredag 27 augusti 2010).

²⁰ ”Je me souviens avoir été visité par une pensée assez misérable lorsque pour la seconde fois Pierre-Jean Rémy, écrivain fécond, tout autant de fois oublié aujourd’hui, grand ami des arts, des honneurs et des pouvoirs, par haine viscérale des éditions de Minuit et de ce qu’elles représentent, [...] s’était employé non sans succès à me nuire [...]” (ibid., 21 september 2010).

²¹ ”Je ne pouvais souhaiter cette accélération du temps, néanmoins, qui risquait aussi de condamner mon père, né comme lui en 1937... Sombre augure vérifié par les faits ; la mort les a emportés l’un et l’autre à quelques mois d’intervalle” (21 september 2010).

Jean Rémy, medlem av franska akademien, direktör för avdelningen för kulturella, vetenskapliga och tekniska relationer inom utrikedepartementet, direktör för L'Académie de France i Rom (inhytt i Villa Médicis) och ordförande för franska Nationalbiblioteket. Det andra sättet att göra skrivandet till sitt levebröd, och som Chevillard anser sig själv representera, underförstås i citatet. Det framgår att Pierre-Jean Rémy kände en "djupt rotad avsky" för Minuitförlaget och alldeles speciellt för Chevillard. Det som bloggans författare insinuerar genom att skriva detta (vilket kanske bara bygger på rykten och skvaller), är att Pierre-Jean Rémys motvilja mot honom skulle bota i en hemlig avundsjuka. Man kan av detta dra slutsatsen att den redan erkände författaren Chevillard avslöjar sin fiende genom att påvisa hans nederlag: Pierre-Jean Rémy var visserligen produktiv, men alla hans böcker hade hunnit glömmas bort redan under hans livstid. I och med att Rémy spyrr galla över Minuitförlaget, och alldeles speciellt över Chevillard, kan man dra slutsatsen att denne prestigefyllda fiende betraktar Chevillard som en legitim representant för ett författarkollektiv som har tillförsäkrat sig en plats i eftervärlden, en utkorad skara som den bildade karriäristen själv inte tillhör. Efter att Chevillard på detta sätt har gett igen för gammal ost, syftar hans omnämnande av faderns död till att väcka sympati: läsaren ser detta avslöjande som ett bevis på förtroende, även om det bara ges i indirekt form.

Genom *L'autofictif* kan Chevillard säkra en medienärvaro som är invävd i hans skrivande. Hans blogg vidareutvecklar bilden som han försöker förmedla i de skriftliga intervjuer han ställer upp i, en bild av honom själv som en skapande människa som lever i sin egen värld: "Så småningom har hela min tillvaro förts över till skrivandets dimension. Det är där den fullbordas."²² I bloggformatet har Chevillard funnit ett skrivsätt som väl passar hans författarambitioner: genom att skriva utan mellanhand mellan sig själv och läsaren kan Chevillard framställa sig som en autentisk författare och markera skillnaden mellan sig själv och de författare som är rena förlagsprodukter och vars texter genomgår regelrätta omskrivningar.

Att erbjuda läsarna sin dagbok gratis ger Chevillard anledning att framhäva sitt symboliska kapital. Författaren påminner regelbundet om att han inte skriver för att tjäna pengar eller för att tillfredsställa den stora majoriteten av läsare. Detta upprepar han dessutom med jämna mellanrum för att försäkra sig om att en läsare som nyligen upptäckt *L'autofictif* snabbt kan uppmärksamma hans litterära ambitioner. I följande citat använder sig Chevillard av en förklaring till varför *L'autofictif* ges ut i bokform för att ännu en gång poängtera sin grundsyn på den skapande aktiviteten:

---

²² "Peu à peu toute mon existence s'est ainsi transportée dans le champ de l'écriture. C'est là qu'elle s'accomplit" (ibid., 27 mars 2008).

Ibland frågar man min utgivare, och mig också för övrigt, varför vi ger ut *L'autofictif* i bokform. Och man oroar sig: det kan väl inte vara av ren snikenhet? [...] Jag känner mig hundrafalt återgäldad för min möda genom det leende, som jag vissa morgnar tror mig kunna se lysa upp min läsares bleka ansikte [...] Men jag älskar böcker [...] Och det är därför jag anförror dem dessa ord som en första gång trycktes i den imma som vår andedräkt bildar på våra datorskärmar.²³

Det bristande intresse som Chevillard här visar för ekonomisk vinst ökar förtroendet för hans tillvägagångssätt. Även om han medger att papperspublikationen av *L'autofictif* ger honom en liten inkomst, låter författaren oss veta att det han tjänar på försäljningen av sin dagbok är försumbart i förhållande till den tid han lägger ned på att skriva den. Den enda belöning som räknas för honom är det nöje han bereder läsaren och som han föreställer sig "vissa morgnar". Man kan emellertid tillägga att det också är en fördel för honom att kunna producera sina texter med kort varsel. Detta gör Chevillards blogg till ett skyltfönster för författaren: hans skrivande som visas upp på detta sätt kan jämföras med ett slags performance.

Alltsedan sin första kontakt med den litterära världen har Chevillard, som tidigare nämnts, valt att inte uttala sig muntligt om sina böcker. Man kan tänka sig att hans beslut motiveras av idén att spontana kommentarer skulle kunna riskera att undslippa hans kontroll eller återges missvisande av samvetslösa journalister. Den dagliga publiceringen av bloggen möjliggör hans närvaro på den mediala scenen, vid sidan om "kvasiförfattarna", som enligt honom blir allt fler, eftersom "de verkliga författarna, förmodligen sedan begynnelsen, håller på att dö ut".²⁴ Tack vare sin blogg kan Chevillard undvika de traditionella kommunikationsvägarna och poängtera det som gör honom annorlunda. De aktuella "kvasiförfattarna" har redan gott om utrymme att uttala sig och massvis med skyltfönster för att sälja dålig litteratur med stöd från populära tidskrifter som t.ex. *Le Magazine des livres*:

Framsidan av det senaste numret lovar oss [...] "Sanningen om Alexandre Jardin". [...] Man kommer naturligtvis att dra nytta av säljknepet för att presentera läsaren för Chesterton eller Jünger som också berörs på dessa

---

²³ "On demande parfois à mon éditeur et à moi-même aussi d'ailleurs pourquoi nous publions *L'autofictif* en volume. Et l'on s'inquiète : serait-ce purement vérial ? [...] je suis payé cent fois de ma peine par le sourire qui, certains matins, j'ai plaisir à le croire, réjouit la figure blême de mon lecteur [...]. Mais j'aime les livres [...] Et donc je leur confie ces mots imprimés une première fois dans la buée que forme notre souffle court sur la vitre de nos écrans" (ibid., måndag 4 januari 2010).

²⁴ "les vrais écrivains sont, depuis l'origine sans doute, en voie d'extinction" (ibid., 4 augusti 2008).

sidor, och de senare utgör en garanti för ännu en tarvlig kommers, ett nytt vämjeligt avlopp som spiller ut sin smörja i litteraturen. Skamligt! Skamligt!²⁵

Chevillard fördömer här vissa tillvägagångssätt inom den litterära institutionen genom att klassa dem som kommersiella knep som skadar litteraturen som helhet. För honom är ett tydligt exempel på detta den citerade tidskriften som i samma nummer skriver om Alexandre Jardin, enligt Chevillard en typisk ”kvasiförfattare” och stora namn inom litteraturen som den engelska nittonhundratalsförfattaren Gilbert Keith Chesterton, och Ernst Jünger, som också är en erkänd författare i sitt hemland. Men även om Chevillard beklagar sig över att den dåliga litteraturen monopoliserar läsarnas uppmärksamhet, väljer han själv att undvika en litterär sfär där han skulle kunna ha intagit en plats och som skulle ha gjort honom synligare. Den enda position som författaren kan inta och kräva är ett utanförskap, vilket följande citat visar:

Madame!

Jag beklagar att jag måste tacka nej till er inbjudan. Jag kommer inte att delta i detta rundabordssamtal om romanens framtid, eftersom jag anser att frågan är överspelad i och med att ni bara ställer ett enda bord till författarnas förfogande, och dessutom ett runt bord. Under sådana omständigheter har romanen säkerligen inte någon framtid. Med vänliga hälsningar...²⁶

I detta brev, som utger sig för att vara ett svar på en inbjudan, framställer Chevillard sin självvalda uteslutning som den enda möjliga hållningen. Faran med att medverka i denna typ av möte illustreras symboliskt av att sätta sig vid samma bord som andra författare och att med dem diskutera romanens framtid i allmänna ordalag, när det snarare är jagets isolering, osäkerheten över vilka val som bör göras och sökandet efter originalitet som kan medverka till att ett verk och dess författare blir ihågkomna.

Man kan även tänka sig att Chevillards medverkan i ett rundabordssamtal inte heller skulle vara förenlig med hans litterära projekt som ser sig som överställt varje annan diskurs. Hans fysiska närvaro bland författarkollegorna

---

²⁵ ”Le dernier numéro nous promet en couverture [...] Les vérités d’Alexandre Jardin. [...] On alléguera bien sûr l’accroche stratégique pour amener le lecteur à Chesterton ou Jünger dont il est aussi question dans ces pages, ce sont ces derniers qui servent de caution à un vil commerce de plus, un nouvel égoût dégoûtant qui se déverse dans la littérature. Honte ! Honte !” (4 augusti 2008)

²⁶ ”Chère Madame, je suis au regret de devoir décliner votre invitation. Je ne participerai pas à cette table ronde sur l’avenir du roman, considérant la question révolue dès lors que vous ne mettez à la disposition des écrivains qu’une seule table, et ronde de surcroît : il est bien certain dans ces conditions que le roman n’a plus aucun avenir. Veuillez agréer...” (5 december 2007).

skulle riskera att ge sken av en alltför förenklad och trivial ståndpunkt, i och med att författaren skulle behöva uttrycka sig utanför skrivandets ramar. Om han tvingades att i all hast besvara en samtalspartners frågor, skulle Chevillard kanske säga banaliteter eller hamna i underläge i förhållande till en annan författare som råkade vara en skickligare talare än han själv.

Skriften är visserligen det medel som för Chevillard garanterar den ultimata kommunikationen, men det är bara genom att skriva med en stor dos självkritik som författaren kan undvika att låta sig duperas av sig själv. Denna idé återkommer Chevillard ofta till i *L'autofictif* och den finns tydligt uttryckt i nedanstående citat:

All litteratur är fläckad av löjet: dess gravallvar, dess överdrifter, dess pompöst bestämda eller inspirerade ton... oundvikligen framstår det ena eller det andra av dessa skrivsätt redan som sin egen karikatyr. Den plågsamma medvetenheten om detta löje utgör förmodligen varje klarsynt författares hemliga förtvivlan.²⁷

Så snart författaren fattar pennan tynger en förbannelse ner hans skuldror: alla spår som han lämnar efter sig avslöjar en positionering som gör hans försök fåfänga och till och med löjliga eftersom de leder till det motsatta resultatet i förhållande till det som han försökte åstadkomma: bekräftandet av sin egen originalitet. För att undvika detta öde, måste författaren ge bevis på klarsynthet, d.v.s. ett ”plågsamt medvetande om detta löje” som riskerar att hota trovärdigheten i varje mening.

Hos Chevillard är skrivandets självreflekterande dimension speciellt besläktad med ironin och satiren och när författaren iscensätter sig själv uttrycks detta i form av självironi. För att skapa en sådan effekt använder sig Chevillard bland annat av självpastisch och han roar sig ofta med att driva med sina litterära ambitioner, om vilka hans besatthet av eftervärldens erkännande vittnar: ”Man frågar mig om jag har valt ut vilken kyrkogård jag vill bli begravd på. Nej, verkligen inte. Däremot har jag sett ut en vacker liten park i vilken jag gärna skulle se att man placerade min staty.”²⁸ För att förstå detta uttalande på rätt sätt, bör läsaren vara medveten om det frö av självironi som har gett upphov till det och som gör att Chevillard inte är den pretentiösa och naiva författare som han låtsas vara. Den humoristiska tonen har för övrigt förmågan att avvärja det allvar som omger en röst som när en ambition att producera litteratur. Genom att regelbundet förlöjliga en överdriven önskan att verket ska

---

²⁷ ”Toute littérature est entachée de ridicule: sa gravité, son outrance, son tour péremptoire ou inspiré... inévitablement l'un ou l'autre de ses profils est déjà sa caricature. La conscience aigüe de ce ridicule constitue sans doute le secret désespoir de tout écrivain lucide.” (7 juli 2008)

²⁸ ”On veut savoir si j'ai choisi dans quel cimetière être enterré. Ma fois, non. En revanche, j'ai repéré un très joli petit square dans lequel je verrai bien ma statue.” (6 december 2007).

leva kvar i eftervärlden, motverkar författaren den negativa effekt som uppstår vid de tillfällen då hans litterära ambitioner tar sig ett direktare uttryck och tycks undslippa hans kontroll.²⁹ Vad gäller självpastischen som självvironisk strategi, kan man ana den i vissa avsnitt där författaren verkar överdriva vissa skrivmeka-ismer som är typiska för honom, men det är inte alltid lätt att avgöra om det verkligen rör sig om en medveten avsikt eller ej. Däremot blir självpastischen tydlig när författaren refererar till någon specifik text som han har skrivit:

Jag undrade ibland vilken inriktning den här dagboken skulle ta om jag konfronterades av svårare prövningar än en nyutgiven bok av Alexandre Jardin eller Éric Chevillard, om jag skulle iaktta tystnad eller ej, och jag var inte säker på saken. Då har vi i alla fall klarat upp den detaljen. *Den autofiktive ser en utter och sedan begraver han sin farfar och sin far.*³⁰

Genom att skriva om sig själv i tredje person (med angivandet av det egna författarnamnet) i en mening vars subjekt är det personliga pronomenet ”jag” tycks författaren här tala om sig själv med stor distans. En annan tolkning skulle kunna vara att det här är privatpersonen och inte författaren som uttalar sig i all uppriktighet. Av det citerade exemplet kan man dra slutsatsen att det inte räcker att skriva böcker av god kvalitet för att skapa sig trovärdighet som författare och att det är viktigt att motstå frestelsen att förfalla i självgodhet. Därför är författaren till *L'autofictif* lika misstänksam mot en nyutkommen bok av sig själv som mot en av Alexandre Jardin, vilken han betraktar som ett av typexemplen för ”kvasiför-fattarna” på den franska bokmarknaden. Chevillard inser att han riskerar att utsätta sig för löje i och med att han i sin dagboksblogg ständigt finner anledning att tala om sina romaner och sina publikationer. Det är detta problem som författaren försöker tackla i citatet ovan där han annonserar att hans blogg från 2008-2009 nu har kommit ut i bokform under titeln *L'autofictif voit une loutre* (”Den autofiktive ser en utter”). För att göra reklam för sin bok, parodierar Chevillard sitt autofiktions-projekt. Den självförlöjligande strategin kan beskrivas på följande sätt: om författaren gör en karikatyr av sig själv kan man inte anklaga honom för att vara omedveten om sitt posering och sitt gestikulerande, och då lyckas han att sätta sig över en litterär diskurs som utan denna ironiska attityd skulle falla platt till marken. På detta sätt kan Chevillard i sin autofiktions framställa sig som en författare som uppfylls av litteraturen utan att behöva frukta att verka löjlig.

---

²⁹ Se t.ex. citatet från den 21 september 2010 som kommenteras ovan.

³⁰ ”Je me demandais parfois comment tournerait ce journal lorsque je me trouverais confronté à de plus rudes épreuves que la parution d'un nouveau livre d'Alexandre Jardin ou d'Éric Chevillard, si j'observerais le silence, et je ne pouvais présumer de rien. Voilà au moins ce point de détail éclairci. *L'autofictif voit une loutre puis il enterre son grand-père et son père.*” (28 januari 2010).

Titeln *L'autofictif voit une loutre* ("Den autofiktive ser en utter") verkar för övrigt anspela på en av Balzacs tidiga romaner, *Les Paysans* ("Bönderna"). Balzacs romaner representerar för Chevillard "den gamla goda romanen" som han roar sig med att skjuta i sank. *Les paysans*, som utspelas i Bourgogne, d.v.s. Chevillards hemtrakter, handlar om en snorkig parisare som själv tror att han är ovanligt smart men som blir lurad av en bonde som lovar att visa honom en utter, ett djur som ingen har sett på årtal i markerna där de befinner sig. Men i själva verket blir även den sluge bonden i slutändan lurad, eftersom en utter trots allt helt oväntat dyker upp under en av deras promenader genom ett slags "ödets ironi".³¹ Man kan jämföra denna paradoxala och ironiska situation med den som Chevillard befinner sig i, eftersom hans trots sin avsikt att parodiera den autofiktionsgenren ändå i slutändan har skapat en riktig autofiktionsroman. Författaren som tänkte lura läsaren faller i sin egen fälla, d.v.s. dagboken där han iscensätter sig själv.

I citatet ovan har Chevillard lagt till en mening efter boktiteln: "*och sedan begraver han sin farfar och sin far*", som ytterligare förstärker den självironiska effekten. Chevillard faller själv offer för sitt skämt eftersom den enda möjlighet som står honom till buds för att bibehålla den autofiktionsillusionen är att placera in sig i det kontinuum som en livsberättelse präglad av en stabil kronologi och vardagshändelser utgör, med andra ord ingredienser som man återfinner i vilken "god gammal roman" som helst.

Bibliografiska referenser

Bourdieu, P. (1992), *Les règles de l'art. Genèse et structure du champ littéraire*. Paris: Seuil.

Chevillard, É. (2002), *Du hérisson*. Paris: Minuit.

Chevillard, É. (2005), *Oreille rouge*. Paris: Minuit.

Chevillard, É. (2006), *Démolir Nisard*. Paris: Minuit.

Chevillard, É. (2009), *L'autofictif*. Talence: Les Éditions de l'Arbre vengeur.

Chevillard, É. (2009 bis) *L'autofictif voit une loutre*. Talence: Les Éditions de l'Arbre vengeur.

Chevillard, É. (2010), *L'autofictif* [consulté le 05/09/2010] < <http://l-autofictif.over-blog.com/> >.

Mainueneau, D. (1990), *Pragmatique pour le discours littéraire*. Paris: Bordas.

Mainueneau, D. (1993), *Le contexte de l'œuvre littéraire*. Paris: Dunod.

---

³¹ Detta kommenteras av Pierre Schöndertjes i *Poétique de l'ironie* (2001, s. 13-15).

Maingueneau, D. (2004), *Le discours littéraire*. Paris: Armand Colin.

Maingueneau, D. (2005), *Analyser les textes de la communication*. Paris: Armand Colin.

Schonentjes, P. (2001), *Poétique de l'ironie*. Paris: Seuil.

